

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja v poštno vrsto in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za štiri leta 6 K. — Naročnina izven Jugoslavije 24 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišče „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vln., na 8 straneh 60 vln. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišče: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne politivne za vsak K 100. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namočila“ stane beseda 50 vln. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. Namerna reklamacija se pošilja prost.

Zbor zaupnikov Slov. ljudske stranke.

Na velikonočno sredo, 6. aprila se je Slovenska ljudska stranka prvič pokazala javnosti po svojih zaupnikih. Za celo leto dni je tiho, s neumorno delala in se organizirala. Samo tekoma zadnjega pol leta je priredila nad 1500 javnih shodov. Krajevni odbori so se vedno shajali v mesečnih sejan in izvedli podrobno organizacijo od hiše do hiše. Sedovi tega neumornega dela so se pokazali na zboru zaupnikov.

Ke prejšnji dan, 6. aprila se je zbralo nad 200 kmetov in delavskih delegatov iz vseh delov Slovenije: Stajerske, Kranjske, Koroske in 12 in Prekmurja. V treh odsekih: programatičnem (za ustavo), socijalopolitičnem (za gospodarstvo) in organizacijskem (za organizacijo stranke) so pripravljali tvornost in resolucije za prihodnji dan. Popoldne so imeli vsi odseki skupno zborovanje pod predsedstvom doktor Korosca. Zvečer so delegati volili načelstvo stranke.

Vsa moč naše organizacije pa se je pokazala v sredo, 7. aprila. Nad 2500 mož je napolnilo veliko dvorano v Unionu. Velikansko število udeležencev dokazuje, da je naša organizacija res izvedena do slednje občine in župnije. Iz vsake krajevne organizacije je prišlo poprečno 2-4 zaupniki. In vendar se jih je zbralo nad 2500! Dokazuje pa tudi strankarsko zavest, disciplino ter navdušenost! Shod sta postopila iz Hrvaške poslanec dr. Simrak in predsednik hrvaške, Kmetijske zveze Barič.

Najprej je poročal tajnik Slovenske ljudske stranke dr. Kulovec o organizaciji stranke. Vseh organizacij, Kmetijskih zvez in Delavskih zvez, je mnogo nad 600! Samo 20 občin še

je, ki niso imeli nočne krajevne organizacije. Sporedno s stranke se množe Gospodarske zveže. Čezgiblje ljub draginji splošno ni padlo.

Pe tajnikovom poročila govori

ministar Ur. Koroskec

o političnem položaju in o nalogah stranke.

Demokratije in socijalisti so s svojim samovladstvom ubili samo sebe. Morali so v vladi narediti prestor novi radikalno-slovensko-hrvaški vladi. Program nove vlade je kratek: Proračun, davki na vojne dobičke in volilni zakon, in potem takoj volitve, ki vtegnje biti že koncem junija ali vsaj tekoma julija. Dotodaj bo zbornica ves čas odprta, da poslanei lahko delajo, ako hočejo.

Glede zunanje politike smo že 4. aprila začeli demobilizirati. Vojske nečemo. Na Koroskem stojimo pred glasovanjem, na Stajerskem ostanejo meje, kakor so bile. Ravno tako se meje Prekmurja in Medijurja ne bodo izpremenile. Tudi naše meje proti Italiji se bodo kmalu ugotovile. Nesrečne bodo te meje, a te nesreče si nismo sami krivi. Slovencem v zasednem ozemlju ostanemo zvesti, odkritosrčni bratje. Ti naši bratje v zasednem ozemlju nam ostanejo kakor nevesta, ki misli nanjo šenin vsak dan in po katero pride, kadar je domače ognjišče trdno ustanovljeno.

Ogledati si moramo še naše domače politične razmere. Samostojna država se silno škodovani kmetem stanju, s tem da se baš pred volitvami za kon-

stitucije v marsikakem kraju razbili kmetstvo sloge in napravili nenar, nered in sovraživo v naših kmetovskih vrstah. Samostojne nimajo na sebi nič samostojnega, kar imajo dobrega na svojem programu in na svojih močeh, to imajo od nas. Kar imajo slabega, so pobrali od liberalcev. Mi ne sovražimo samostojne in jih ne odbijamo. Kar je pri njih našega, temu so vrata vedno odprta. Ti samostojni naj pridejo k nam, če hočejo delati za kmeti in ves naš narod. — Edino resen naš nasprotnik je komunistična stranka. Pa tudi komunistov se naša stranka ne boji, ampak smo odločni, da se borimo z njo. Kdor hoče mir in red in blagor našega ljudstva in naše države, se mora približati naši stranki. Mi hočemo krščanske kmete, mi hočemo krščansko inteligenco! Tukaj bomo postavili svojega moža, da okramamo red v človeški družbi pri nas!

Mi smo prepričani, ako pogledamo na naše nasprotnike, da bomo mi v Sloveniji zmagali, kajti naša stranka je stranka zdravih idej, stranka čistega kulturnega dela, stranka vztrajnega, neumornega dela. Napredujemo tudi na Hrvaškem. To so pokazale zadnje občinske volitve. Celo Zagreb, Osijek in druga velika mesta so volila pristaše naše hrvaške pučke stranke. Naša bodoča naloga na Hrvaškem bo, da organiziramo hrvaške kmete tudi gospodarsko, kakor smo gospodarsko organizirali in osamosvojili slovenskega kmeta. Če bomo pri prihodnjih volitvah imeli uspehe, kakor smo jih videli pri Hrvaški pučki stranki pri občinskih volitvah, ne bomo več zastopani samo z borimi 19 glasovi, ampak potem bomo zastopani z eno tretjino vseh glasov. Potem bo

LISTER.

Samuel Celso.

Povest čudaka.

(Konec.)

G. dr. Tone je bil prav zadovoljen z nastajajočo premišljeno in že deloma tudi od zidarjev izvedeno preuredbo svojega samotarske čudaškega stanovanja. Prepričan je bil, da se bo lahko v prezidan stan tako zabaval, kot jazbec po zimi v svojo luknjo. Nikdo mu ne bo mogel več ponagajati in on sam dr. T. Brložnik se bo postavil in ostal na lastnih nogah — brez upore pasjega napa in plank.

Omi večer, ko je pregledoval naš g. Tone preidavano barko svojega samotarskega življenja, so se razlekli po nebesnem oboku jesensko gosti oblaki in usul se je dež, da je moral g. Tone odstopiti po mostovžu v svoje stanovanje. Deževalo in lilo je celo noč in drugi dan, da se prekinili doktorjevi zidarji delo, dokler se ne zaprejo nebesne zatvorice. G. doktor je tičal ves ljubi dežavni dan v svoji sobi, koval ter varil bogzna kake samotarske začrte za svoje samsko zaključeno čudaško prihodnost.

Po celodnevnem, temeljitim in trudapolnem uravnavanju samotarske lastne življenja se je vsbudil v doktorju prav naravni čut poželjivosti po kurji pesenki in poličku vina. Naravne zahteve želodeca se napačile doktorjeve nove samotarske sklepe s tako silo, da so se ti umaknili za edna večer nekoliko na stran.

G. doktor je odkorecal po mostovžu iz stanovanja in zvil k Johani na pešnega petelina in poličku vina. Ta večer sta našemu leščiku izvanredno teknila jed in pijača. Jedel in tlekal ga je s tako slastjo, da je zadovoljno godrajal kot maček in se včasih celo nasmehnil Johani, ko mu je prinesla novo mero iz boljšega. Godrajanje in pritajeni nasmeh sta bila Johani porok: Neoj si mu nasmehala želodec, da bo pozabil na nasmehane planke in bo zopet uravnaval po stari navadi samokolnico svojega čudaškega življenja tudi proti krčmi vdevele Johane.

Dež je še vedno kjuval in pikal na okna, naš g. doktor je pa popival pri Johani prav pozno v dežavno noč. Tako krog polnoči je zbral ude svojega rojstva, se zmotal za silo na noge, se skolebaril pri durih, sprejela sta ga na cesti dež in neprodirna nočna tema. G. doktor je stopal počasi, preudaril je vsak korak, da bi se zgrešil v temi smeri proti svojem stanovanju.

Na tej povratni poti se mu ni pripetilo nič kaj omenka vrednega. Srečno se je zmotal na svoj dvor, odkoder je vodil oni leseni mostovž v doktorjev stan. Pred ta mostovž se je postavil naš Tone in po resno temeljitom prevdanku je pripoznal sam za-se: Preveč si ga potegnil in tak za kurje noge začasno prikrojeni mostovž je le za trezne ljudi pri dnevni luči. Stopil je dva koraka po mostovžu navzgor, pa se je začel poguncavati na levo in desno, dokler ni omahnil nazaj na mater zemljo, ki je bila bolj ravna nego precej navpični mostovž.

Veter je potegnil in nagnal g. doktorju dež v od vinca razgreti obraz. G. Tone se je pri vaternem pišu in deževnem polivu toliko zavedel, da po dveh ne bo dosegel prvega nadstropja radi omahljivosti v uravnavanju ravnotežja. Kar pa človek ne more po dveh, zakaj bi ne po štiri, to je uvidel tudi naš g. Tone. Kar na vse štiri se je spustil in začel svoj pohod po mostovžu z rokami ter nogami prav korakoma in z vso doktorsko previdnostjo. No, no, pa je šlo po štiri bolj nego po dveh, vsaj ravnotežje ni bilo v tako omahljivi nevarnosti. G. doktor je bil že na polovici svojega nočno težavnega cilja. Ni gledal pri tem pohodu ne na desno, ne na levo, ne navzdol, da se mu ne bi zvrtilo v glavi, ampak le navzgor, kjer bi se že nehaj vendar enkrat ta preklicani mostovž, ki je bil zbit za kurji biev, ne pa za človeka in povrh še doktorja vsega zdravilstva.

G. Tone se je oddihal na sredini pota, potne srage so mu polzele po žarečem obrazu. Nekaj ga je zadržalo na licu in dvignil je desnico, da bi si prepelil srbečico. A ravno ta trenutni dvig roke je bil zanj usodepoln, ker mu je nagnil ravnotežje preveč na eno stran. Hotel se je zopet uravnati, lovil se je z obema rokama za mostovž, pa tudi mostovža je zmanjkalo pod njim, zaplaval je med nebem in zemljo, doktorjev polet iz višine v krilo matere zemlje je

končal z glasnim: Štrbunk in plusk, ki sta se raztegnila po trgu v nočno temo.

Minulo je nekaj minut, predno se je uveril naš ponesrečeni mostolazec, da je še pri življenju, pa ne na zemlji, ampak v mrzli kopeli in v okrogli posodi, v sodu. Padee in vodena kopel sta ga stresnila kar mahoma. Z edno mislijo je preletel cel svoj pomisleka vredni položaj.

Zidarje je imel naš gospod pri hiši in ti ljudje rabijo za zmes apna in peska vodo. Prav on sam je zaukazal, naj zvalijo pod strešni žleb velik sod, v katerega bo nalezela deževnica in vode za zidarje ne bo treba voziti iz trškega studenca. Sod je bil velik, višji od doktorja in poln vode, odpljusnilo je je toliko, kolikor je je poglalo iz sode. Tonetovo telo pri padcu in štrbunku. G. Brložnik se je zvrtnal v sodu na noge, voda mu je segala še preko ram. Oprijel se je z obema rokama roba sode in se skušal dvigniti navzgor. Ta doktorjev telovadni poizkus se je izjalovil, g. Tone je bil za telovadno dviganje preobilnega telesa in povrh sta mu še oropala alkohol in strah pri padcu dokaj moške moči. S samini rokami iz močjo ni šlo, poskusil je z nogami, da bi se uprl ob steno sode in nekako splezal iz pasti. G. zdravnik ni bil niti telovadec, niti plezalec, ker so mu noge polzele ob gladko mokrih sodovih dognih in je pri vsakem plezalnem poizkusu čofnil nazaj in prav na dno sode. Doktorjeve roke in noge so se izkazale kot dokaj nerabne za rešitev lastnega življenja. Zablislilo se mu je v glavi na rešilno plan: Kaj, ko bi sod prevrnil, bi sicer prekobil tudi samega sebe, pa zmotal bi se vendar le na zemljo. Zamisljeno — storjeno. G. Tone je zbral vse svoje moči, se razkorečil v sodu prav na široko in poskušal poguncavati sod naprej in nazaj, da bi ga prekotatil. Ze po par sunkih in pritiskih se je uveril, da se prekobilna sode ne bo nič, ker je tičal sod v kotu med dvema stenama in ga ni mogoče zamakniti v toliko, da bi se prevrnil.

Deževalo je neprestano, iz strešnega žleba je letela voda v sod prav iz viška, voda v sodu je rasla in segala Tonstu že precej nad rame. Kar naenkrat se je zavedel naš gospod, da celi štrbunk v sod ni šla, ampak življenjsko nevarna nezgoda. Ta sod se bo v kratkem času napolnil z vodo do vrha.

slovenski in hrvatski kmet imel tudi večje besede nego danes.

Naša stranka je v zadnjem času izgubila šla, izgubila zemljo, izgubila svoje pristaše same tam, kjer se ni nič delalo. Toda, kjer je bilo tudi najhujše nasprotje gnezdo, a je naš človek segel z velikim pogumom v srčeno gnezdo; če je naš človek začel govoriti, zadržati delati, razlagati program naše stranke, ljubezen do ljudstva; kjer se je tako delalo, tam je naša stranka povsod značala nad nasprotniki — tudi naš najhujšimi nasprotniki. Zato pravimo: M bodočnosti bomo mi zmagali; Toda ene je potrebna: da delamo po načelih naše stranke!

Za dr. Korošcem je poročal dr. Mohorič o političnih nalogah stranke: Podlaga stranke je knjižarska vzajemnost med članovi. Politično stojimo na stališču ujedinjenja in samouprave. Kar se more pevoljšeje rešiti v središču države, naj se obravnava v osrednjem parlamentu. Stvari pa, ki se moreje bolje rešiti doma, naj se prepuste občinskim, okrajnim in pokrajinskim zastopom, za katere zahtevamo najširšo samoupravo.

O gospodarskih nalogah stranke je poročal načelnik Jugoslovanske kmetijske zveze, poslanec Brodar. Njegov jednat govor pričobimo v naši prihodnjih številkih.

Sprejete se se resolucije ali sklepi, ki označujejo naše stališče glede ujedinjenja, samouprave, Slovenev v Ameriki, naših bratov z zasedenem ozemlju, glede davkov, socializacije, socialnega zavaranja, agrarne reforme, strankine organizacije.

Pri velitvah je bil na predlog g. Brenšiča za načelnika Slovenske ljudske stranke soglasno izvoljen dr. Korošec, za prvega podnačelnika pa profesor Remec.

Popoldne je imela Jugoslovanska Kmetijska zveza svoj občini zbor, ki se ga je udeležil tudi načelnik Hrvatske, Seljaške demokracije (Kmetijske zveze) gosp. Benić. Poročal je najprej minister za kmetijstvo Roškar o draginji, valutni, davkih, zadrudništvu, kmetijski družbi in preračunu. Poverjenik za kmetijstvo kmet Jan je poročal o življenju in o pasništvu.

Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke za velikonočne srede ostane vsem udeležencem nepozabljiv! Dozdaj smo delali še bolj ločeno, vsak v svojem kraju, pa smo z božje pomočjo pri organizaciji dosegli tako krasne uspehe, kakor jih sami nismo pričakovali! Zbogaj pa je vsak udeleženeec nesal z zbora zaupnikov nove navdušenje, nove zavest, kako smo močni poživljene volje, da dela še bolj za okrepitev in razširjanje naše ljudske stranke in Kmetijske zveze. Odslej bo organizatorično delo za Kmetijsko zvezo še lažje! Uspehi gotovo še lepši! Saj nas bo vse navdajala zavest, da nismo sami, ampak da nas je v Jugoslaviji več stoletičev: po Sloveniji, na Hrvaškem, v Slavoniji, Bananji, Bački, Banatu pa Dalmaciji, Bosni, Hercegovini! In tudi v Srbiji, kajti pred nekaj dnevi se je ustanovila prva Kmetijska zveza tudi tam! Ta zavest nas bo podžgala k novemu delu, če bi nas morebiti za trenutek tudi hotele plašiti težave. Ne pozabimo, kaj je rekel dr. Korošec ob sklopu veličastnega zbora: "Ponesite seboj misel, da mora v prihodnjih velitvah naš program zopet osvojiti slovensko ljudstvo in mu pridobiti zmago nad vsemi nasprotniki. Zato pa z navdušenjem v boj za naše zmago."

in on — dr. Tone Brložnik — bo utonil v deževni noči, na lastnem dvorišču, pod kapje svoje hiše in v svojem sodu... Pred visokim plotom tega varaščaja je stal gospod doktor, strah ga je spreletel, mravljinici smrtne groze so mu zagomazeli po celom telesu. Povrh pa se kopal ni bila mlačna, ampak prav jesenako mrzla. Doktorja sta začela potresati strah in prag.

Pes je bevsnil nekje v trga, g. zdravnik se je otresel premišljevanja o nepotrebnosti smrti v lastnem sodu ter po svoji krivdi in začel je znova pobrska-vati po pameti: Kako bi se rešil, da ne bi poginil na tako čuden način? Po celim trgu nočna tišina, katero je motilo pljuskanje deža in šumenje vode, okrog in okrog njega pa voda in trde sodove doge, nad glavko kot tegna noč, voda v sodu pa narašča od trenutka do trenutka... Tako je bilo dušno in telesno stanje g. Toneta, ki se je šutil sedaj v sodu in v smrtni nevarnosti tako nesrečnega in do smrti osamelo zapuščenega. Obdutil je v svojem samotarskem sron kes nad družobeznim čudaštvom svojega dosežanega življenja. Bežal je pred ljudmi, ta beg mu je zamerila človeška družba, a nočjo bo utonil tu sam na tako čuden način in v posmehi celemu trgu. Posmrtnega posmeha od strani tržanov se je g. Tone tako prestrašil, da je odprl usta prav na stečaj in iz prs se mu je izvil nečloveški krik na pomaganje. G. Brložnik se je sicer sam ustrašil grozote svojega glasu, a ga je ponavljal verjamer, ker voda mu je že segala blizu do brade. Od brade do ust ni ravno daleč in te trenutke naraščanja vode od brade do ust je porabil g. Tone za zadnje rešilno podjetje svojega življenja za krik in vik. Doktor je kričal, da so mu stopile oči iz jamic — na mostovžu nad sodom se je pojavila luč — rešitev! Pri svitu luči, ki je posinila tudi v sod, je prepoznal na smrt preplašeni doktor svojo večletno krušno mater Johance. Pri pogledu na v obupu nad življenjem vpijočega g. Toneta je Johance ostrmelala, roka jej je vztrepetala v strahu, laščerba se jej je izmuznila iz rok, šofnila na doktorjevo glavo in ugasnila v vodi. Brložnik je še kričnil enkrat. Johance se je otresla trenutne ostrmelosti nad neverjetnim pogledom na človeka v sodu in bila dokaj negotova: Kako pomagati? Poskušala je izveličati pomilovanja vreden žrtev s kolcom, s telesno težki

Vera, duhovnik in politika.

(Odgovon „Kmetijskem listu.“)

„Slovenski Gospodar“ z dne 11. marca je poročal, da je med „Samostojno kmetijsko stranko“ in med slovensko duhovščino z obema škofoma vred negremostljive nasprotje. Vsa slovenska duhovščina je nasprotnica „Samostojne“, ker je spoznala v njej versko nevarnost. In Samostojna je nasprotnica duhovništva že po svojih načelih. Kaže pa svoje nasprotje po svojih shodih in v „Kmetijskem listu“, koder obrakujejo in blatijo slovensko duhovščino, Naš članek je hudo spekel samostojneže, prav zato ker je resničen. Zato „Kmetijski list“ št. 13 na dolgo in široko odgovarja na članek „Slov. Gospodarja.“ Nočemo odgovarjati na posamezne točke „Kmetijskega lista“, ampak zagrabimo stvar pri jedru: „Kmetijski list“ se prvič obrača proti „politikujočim duhovnikom.“ Drugič pa odita našemu člankarju, češ, „da meče križem vero s politiko.“ Zmisel teh dveh stavkov je: da se vera in duhovnik ne sme vtikati v politiko, ker vera je privatna stvar! „Vera je privatna ali zasebna stvar!“ To je geslo vseh protikršćanskih strank. To načelo je proglasila liberalna stranka 15. nov. 1906: „Narodno-napredna stranka smatra vero za zgolj privatno zadevo.“ Isto načelo so si postavili socialni demokrati v svojem erturiskem programu: „Vera je privatna stvar in vsi javni izdatki za cerkvene in verske namene naj se odpravijo.“ O liberalni (ali sedaj: demokrati) in socialistični stranki pač nikde ne dvomi, da sta protikršćanski. Zakaj pa sta ti dve stranki postavili geslo: Vera je privatna stvar? Prvič zato, da lažje pridobita na svojo stran lahkoverne ljudi, ki še imajo vero, toda ne pomislijo, kaj sledi iz pogubnega načela: Vera je privatna stvar. Drugič zato, ker s tem načelom vzamejo veri in cerkvi vsak vpliv na javno življenje in s tem dosežejo svoj protiverski cilj: brezversko šolo, civilni zakon, razkristjanjenje ljudstva!

Kaj torej pomeni načelo: Vera je privatna stvar? Če katerega stranka proglasi načelo: „Vera je privatna stvar“, hoče s tem reči: da ji je čisto vseeno, kake vere so njeni pristaši, ali so verni ali pa brezverni. Samostojna kmetijska stranka n. pr. pravi, da ona zbira samo kmete, pa naj bodo potem verni ali neverni. Vera nima za stranko nobenega pomena. Pa tudi za državo ne! Država kot javna pravica se ne briga za vero, ne pozna ne Boga in ne vero. Seveda tudi božjih zapovedi ne, ki nam jih podaja vera! Tudi božje zapovedi se ne smejo vtikati v politiko! Božje zapovedi pač morebiti veljajo za tebe kot zasebnika, če že ravno hočeš veram biti, ne veljajo pa za poslance in državnike, ne za ministre, in ne za vladarje, ko upravljajo javne posle. Zato je po tem nekrščanskem načelu dovoljeno, drugim narodom in lastnim državljanom delati krivice. Dovoljeno je bile a. pr. nasilje Nemcev napram Slovencev v stari Avstriji, Italiji je dovoljeno nam uropati tretjino Slovencev, ministru finance je bilo dovoljeno, da je ljudstvu pri markiranju odvzel ene petino in zdaj pri izmenjavi tri četrtine premoženja: dovoljeno je, da je prajšnja vlada štitišila oduhuhe in verižnike na škodo ljudstva; dovoljeno se zakoni, ki branijo oduhuštvo; dovoljene postave, ki se pospeševale razkosavanje in zadolževanje in uničenje kmetijskih posestev,

da so jih kapitalisti lahko pokupili in kmeta pogнали po svetu. Vse to je dovoljeno po načelu: Vera je zasebna stvar, vera se ne sme vtikati v politiko. Saj so zgoraj navedene stvari politične stvari! Brez vere in politiki ni pravičnosti in brez pravičnosti je ubogemu ljudstvu gorje! Celu pri sodnji si človek ne more poiskati pravice, če se sodnja ravna po načelu: Vera in njene zapovedi se ne smejo vtikati v javne zadeve, kakor je g. pr. tudi sodnja!

Vera je privatna stvar, se ne sme vtikati v politiko! To krivo načelo ima najhujše posledice v dveh napravah; ki jih države proglašajo za javne zadeve: namreč šola in zakon! Šola je državna, javna zadeva; vera pa se ne sme v javne zadeve vtikati, in torej nima s šolo nič opraviti! Zato mora verouk in Cerkev iz šole! Po tem načelu so izdelali liberalci tudi protiverski in proticerkveni šolski načrt, ki omejuje znatno verski poduk v šoli ter prepreduje vsak vpliv Cerkev na vzgojo otrok. Polagoma so hoteli svobodomiselnici izrinuti verski pouk popolnoma iz šole. Saj pravi liberalni program z dne 15. nov. 1906, da „ne pripoznava Cerkev nobene pravice do šole in zahteva popolno svobodno šolo.“ To zahteva tista stranka, ki je istega dne 15. nov. 1906 postavila načelo: „Vera je privatna stvar!“

In zakon! Vera nas uči, da je zakon zakrament. Po načelu: „Vera je privatna stvar“, pa država ne pozna in ne pripozna na vero ne zakramentov. Za njo je zakon čisto navadna posvetna pogodba, sveda javnega značaja, ki jo urejuje država. A vera in Cerkev pa se v javne, državne zadeve ne sme vtikati, zato tudi pri sklepanju zakona nima nič govoriti. Zakon se naj ne sklepa več v cerkvi, ali če se sklepa pred zastopnikom cerkve, nima za državo nobene veljave; ampak zakon se mora skleniti pred svetno oblastjo, n. pr. pred županom, če hoče, da bo pred države veljaven in priznan. To je takomimovani civilni zakon. Tak civilni zakon pa se lahko sklene samo za nekaj časa. Ker samo katoliški zakon je nerazdružljiv in veže do smrti! Če pride torej v veljavo civilni zakon, je s tem dana tudi že razporeka ali lošitev zakona!

Vse to sledi iz pogubnega načela „Vera je privatna, zasebna stvar in se ne sme vtikati v politiko.“ In tega načela se drži „Samostojna kmetijska stranka!“ Mnogi njeni pristaši se morebiti ne svedajo, kam vodi tak nauk. Gotovo pa se svedajo tega duševni voditelji stranke, ki hočejo s slepilnim naukom „Vera se ne vtikaj v politiko“ spraviti ljudstvo do popolnega brezverstva in uničenja Cerkev! Kdor postavi načelo: „Vera je zasebna zadeva“, temu ni za vero in Cerkev, ne briga se za njo; kdor pa se ne briga za vero in Cerkev, jo zaničuje in jo bo kmalu preganjal. Ali je mar liberalci ali demokrati in socialisti očitno ne preganjajo? In vendar pravijo tudi oni: „Vera je privatna stvar!“ L. 1903 so vzeli na Francoskem Cerkev vse njene pravice, francoska vlada je zasedla vse cerkve, kapelice, semenišča, županišča in škofijske hiše. Vsa ta poslopja je proglasila za državne last in jih prodajala na javnih dražbah. „Slovenski Narod“, glasilo demokratov, ki jim je vera tudi privatna stvar, objavlja v št. 272 leta 1903

doktor bi se bil skoro Johance potegnil z mostovža v sod. G. Tone je vokal prav z zadnjim glasom na pomoč, voda mu je že bila blizu ust — Johance je napela celotno telesno moč, da je odtrgala žleb, po katerem je tekla voda v sod. A tudi s tem ni še bilo bogve kaj pomagane, ker je voda kljub odsvanitvi žleba curljala kar naravnost iz stirene višine v sod. Vsako odlašanje krepke odpora bi znalo biti usodopolno za potapljajočega se gospoda, Johance je odbrnela na dom po hlapec in šeklo.

Dr. Tone Brložnik se že ni več eglašal iz sode, ko se je uprlo troje teles ob sod in ga prevrnilo s truščenjem in pluskom po dvorišču. G. doktor je odfrknil prav na daleč po fleh, v prsih mu je grgralo in le malo znakov življenja se dognali rešitelji na utopljenou. Človeške roke so pograbile Toneta za noge, ga dvignile kvišku, voda se mu je usula iz ustne odprtine in tekla iz že obilno napojenega trebuha, kot bi izbil šep na polnem sodu. Ni trpelo dolgo, gospod se je oddahnil, zakašljal in začel pobrcavati z nogami. Rešitelji so dvignili komaj le življenja obujenega utopljenca in ga nesli ne po mostovžu v njegovo stanovanje, ampak v krčmo k Johanci. Na Johancini postelji se je še le g. doktor zavedel, njegovo od prestanega smrtnega strahu se motno oko je zagledalo ob vzglavju obličje rešilnega angelja — Johance. Sklonila se je k njemu in mu pošepnila z žensko rahločutnostjo: Kako se počuti? Samotar in čudak Tone jej ni odgovoril, jo je pogledal še enkrat na dolgo in toplo hvaležno, jo prijel za roko in jo poljubil s tresočimi ustni.

Smrtni straži in premrzla jesenako nočna lepel sta prikovala doktorja več tednov na bolniške postelji. V tej bolezni je še le spoznal naš čudak, kaj ta je bolniška postrežba iz nežno rahlih rok dobrosrčne vdove in krčmarice Johance. Ni silil na povratek v svoj samotarski stan, ampak ostal je v oskrbi pri svoji krušni materi Johanci, dokler ni okreval toliko, da se je lahko na lastnih nogah preselil v svojo hišo. Cesar se bi bil verjel nikdo v trgu, to se je zgodilo, ko je naš leknik ozdravil. Z zaključenim su-

matarskim čudakom se je zgodil življenjski preobrat — ne, čudež! G. dr. Tone Brložnik je bil koj prvo sedelje po okrevanju oklican v trški cerkvi v vdovo in krčmarico Johance. Celi trg je strmel, ko je vezal z čosmrtno zakonsko vezjo g. dekan g. Toneta in Johance, doktorjevo povest o sodu še do tedaj ni bila znana po trgu. Po poroki pa se je preselil g. Brložnik za stalno kot zakonski mož k Johanci. Zakonska opora Johance pa je prepočila in tudi razblinila doktorjevo samotarsko čudaštvo. Postal in prelevil se je kar namah v navadnega človeka, v družabno bitje. Pozabil je na Bundoša in njegov ro, na planke in skoro smrtno kopal v sodu, postala mu je vse na svetu njegova zakonska družica Johance. Sam je večkrat povdarjal, ko bi bil vedel, da je zakon tako sladka življenska opora, bi se že bil davno oženil. Prepovedana ljubav do žene mu je zaprla za leta in leta dušni družabnost in se maščevala nad njim s prisiljenim čudaštvom, pasjima ropom, plankami in kopeljo v sodu; pred Bogom in svetom dovoljena ljubezen do vdovele Johance pa ga je v že jesenski dobi življenja presadila iz pekla čudaštva v raj uživanja zakonske sreče. Udarac usode je v mladostni dobi Toneta očudačil, usodna kopal v starosti mu je ožehtala čudaštvo in ga preoblekla v obleko človeške sreče že tujak v tej kolovozni dolini solz.

Povest o sodu pa je zaupal g. dr. Tone Brložnik trški javnosti na obletnico svoje poroke v krogu večje družbe s pripombo, naj poskusi vsak čudaški samec večurno hladno kopal v sodu in on mu lahko prišeže, da se bo ženil koj drugi dan.

Te vrste sem pa zapisal v „Gospodarju“ ravno sedaj v povojnem času, ko je toliko nadebudnih samecev obulo coklje čudaškega samstva na veliko nevoljo zakonaželjnih samic. Recept za odpravek čudaškega samotarstva je in ostane — hladna voda! Kdor ne verjame, naj vpraša g. dr. Toneta Brložnik, ki mu bo iz sron rad povedal povest o: pasjem repu, plankah in kopelji v sodu, ki mu je naklonila sicer vdovele, a vendar žensko milo in dobrosrčno srce zakonske žene Johance.